

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จุดเด่นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) ประการหนึ่งก็คือ การให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน และมุ่งหมายที่จะทำให้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองและรับรองไว้ทั้งในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และที่กระจายอยู่ในหมวดอื่นๆ สามารถเกิดผลใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ รัฐธรรมนูญจึงได้วางหลักความผูกพันขององค์กรของรัฐต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา 27 โดยบัญญัติให้ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐต้องผูกพันโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ทั้งโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการโต้แย้งการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ โดยให้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ตามที่มาตรา 28 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) บัญญัติ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้รอดพ้นจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ

ทั้งนี้องค์กรตุลาการในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งซึ่งถูกก่อตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนดองค์กรกระบวนการ รูปแบบของกฎหมายและก่อตั้งองค์กรนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการให้เป็นผู้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการแทนรัฐ อำนาจรัฐธรรมนูญจึงเป็น "ผู้สร้าง" และยอมเป็นอำนาจที่อยู่เหนือ "ผู้ถูกสร้าง" ทำให้รัฐธรรมนูญอยู่เหนือทั้งกฎหมายอื่นๆและองค์กรอื่นๆที่ได้ก่อตั้งขึ้น อำนาจขององค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐธรรมนูญจึงเป็นอำนาจที่ถูกจำกัด และจะใช้อำนาจนั้นขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้ ดังนั้นการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการในการตีความรัฐธรรมนูญ ตีความกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายต่างๆจึงต้องคำนึงถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ ซึ่งองค์กรตุลาการมีความผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพอยู่ 2 ลักษณะได้แก่

ประการแรกคือ องค์การตุลาการมีฐานะเป็นผู้ตรวจสอบความผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพขององค์กรนิติบัญญัติและองค์กรบริหาร ว่าได้ดำเนินการอันเป็นการขัดกับสิทธิและเสรีภาพหรือไม่

ประการที่สองคือ องค์การตุลาการเองก็ต้องผูกพันกับสิทธิและเสรีภาพ ทำให้การใช้อำนาจขององค์การตุลาการเองไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจในทางตุลาการหรือการใช้อำนาจทางปกครองไม่อาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้อำนาจทางตุลาการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลต้องตรวจสอบว่าในคดีที่ตนพิจารณามีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ ศาลจะต้องไม่ใช้ หรือตีความกฎหมายไปในทิศทางที่จะเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ และศาลจะต้องไม่ละเมิดสิทธิในการพิจารณาคดีของคุณค่า อื่นทั้งในฐานะที่ศาลเป็นผู้ควบคุมดูแลให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปด้วยดี ศาลจะต้องเคารพหลักการต่างๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ได้แก่ หลักการฟังความทุกฝ่าย หลักการพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย หลักการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม หลักความไม่มีส่วนได้เสียในคดี หลักการพิจารณาคดีต้องทำโดยรวดเร็ว หลักการให้เหตุผลประกอบคำพิพากษา เป็นต้น

การใช้อำนาจขององค์การตุลาการนั้น มีทั้งการใช้อำนาจทางตุลาการและการใช้ทางปกครอง ในด้านการใช้อำนาจทางตุลาการก็คือการใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนการใช้อำนาจทางปกครองก็ได้แก่การใช้อำนาจในการบริหารงานข้าราชการตุลาการ การออกกฎ ระเบียบ หรือประกาศที่เป็นเรื่องภายในองค์กร เป็นต้น ซึ่งในการใช้อำนาจขององค์การตุลาการทั้งการใช้อำนาจในทางตุลาการและการใช้อำนาจทางปกครองนั้น อาจละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญได้หลายลักษณะ โดยอาจพิจารณาจากการกระทบสิทธิที่มีผลเป็นการเฉพาะรายอันได้แก่การออกคำสั่งหรือคำพิพากษา และพิจารณาจากการกระทบสิทธิที่มีผลเป็นการทั่วไปอันได้แก่การออกกฎ ระเบียบ ประกาศ หรือพิจารณาจากการกระทบสิทธิในส่วนสารบัญญัติหรือวิธีบัญญัติ

การใช้อำนาจขององค์การตุลาการที่อาจเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น ในการใช้อำนาจทางตุลาการของศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี หากคดีที่ศาลพิจารณามีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ แต่ศาลกลับพิจารณาว่าไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ก็ถือว่าเป็นการไม่คุ้มครองและไม่คำนึงถึงบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ ส่วนในกรณีที่หน่วยงานในฝ่ายตุลาการใช้อำนาจทางปกครองหรือตีความรัฐธรรมนูญหรือตีความกฎหมายขัดกับ

สิทธิและเสรีภาพ ก็ถือว่าเป็นการละเลยหรือไม่คำนึงถึงหลักความผูกพันที่องค์กรตุลาการต้องมีต่อสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญเช่นกัน การใช้อำนาจดังกล่าวขององค์กรตุลาการจึงอาจเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญได้

จากโครงสร้างการใช้อำนาจทางตุลาการ เมื่อประชาชนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล โดยทั่วไปประชาชนสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าวให้ศาลสูงพิจารณาและทบทวนได้ (ทั้งนี้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาเป็นไปตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความกำหนด) แต่หากคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพเป็นคำพิพากษาของศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด ก็จะถือเป็นที่สุด ไม่ว่าจะองค์กรภายในหรือองค์กรภายนอกก็ไม่สามารถตรวจสอบคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวได้อีก แม้คำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าวจะขัดกับบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายรับรองไว้ก็ตาม

แต่ทั้งนี้มิใช่ออกเว้นอยู่กรณีหนึ่งคือ การขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ซึ่งเป็นการนำคดีอาญาที่ถึงที่สุดแล้วกลับมาทบทวนใหม่อีกครั้ง เมื่อมีการร้องขอและเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานเพิ่มขึ้นมาใหม่ หรือกรณีพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานในคดีเดิมเป็นเท็จหรือปลอม ศาลสามารถทบทวนคดีได้ทั้งในส่วนของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ซึ่งการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่สามารถทำได้เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น เพราะโดยทั่วไปคำพิพากษาหรือคำสั่งเมื่อถึงที่สุดแล้วย่อมผูกพันคู่ความในคดีให้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ไม่อาจนำมาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายอีกได้ แต่ทั้งนี้เนื่องจากคดีอาญาเป็นคดีที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐจึงไม่อาจละเลยไม่ทำการแก้ไขความผิดพลาดเสียหายดังกล่าว การขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จึงเป็นมาตรการหนึ่งของรัฐเพื่อแก้ไขการที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกละเมิดโดยคำพิพากษาลงโทษของศาลอาญา แม้จะทำให้กระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาก็ตาม

ส่วนการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรภายนอกนั้นไม่อาจทำได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้วางหลักการแบ่งแยกอำนาจโดยทำการแบ่งแยกหน้าที่ เพื่อให้องค์กรตุลาการมีความเป็นอิสระ ทำให้ไม่อาจถูกตรวจสอบจากองค์กรภายนอกได้ มีเพียงแต่การตรวจสอบจากภายในองค์กรเอง อันได้แก่ การอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น ดังนั้น แม้แต่องค์กรอิสระที่

รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นให้ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนโดยตรง ก็ไม่อาจตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการได้ เช่น กรณีของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 มาตรา 24 บัญญัติให้เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว ไม่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา ส่วนกรณีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนก็ไม่อาจตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการได้เช่นกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอัน เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดี อยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้คณะกรรมการ มีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้”

การใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยงานภายในองค์กรตุลาการ เช่น การใช้ อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ก็อาจละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้ โดยอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพและมีผลเป็นการเฉพาะราย ซึ่งได้แก่ การออกคำสั่ง หรืออาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่มีผลเป็นการทั่วไป ซึ่งได้แก่ การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เมื่อการใช้อำนาจเหล่านี้ขององค์กรตุลาการมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง โดยหลักต้องเป็นหน้าที่ของศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้ อำนาจ แต่ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ได้บัญญัติยกเว้นอำนาจศาลปกครองไม่ให้ตรวจสอบ “การดำเนินการของคณะกรรมการ ตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ” ทำให้แม้คำสั่งของคณะกรรมการตุลาการจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้ถูกระทบสิทธิก็ไม่สามารถฟ้องขอให้ ศาลปกครองตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายได้ (แต่กรณีคำสั่งของ คณะกรรมการอัยการ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กลับมิได้บัญญัติยกเว้นไว้ ทำให้ศาลปกครองสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการ อัยการได้ ทั้งที่บางกรณีข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในคดีมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก แต่องค์กรผู้มี อำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจกลับแตกต่างกัน) ซึ่งในการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาล ยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองมีปัญหาว่า หากหน่วยงานทั้งสองใช้อำนาจละเมิด ต่อสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ ประชาชนจะสามารถใช้สิทธิทางศาลได้

หรือไม่ อย่างไร และสมควรให้องค์กรใดเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของหน่วยงานทั้งสอง

ในประเทศเยอรมันและประเทศสเปนมีการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และความชอบด้วยกฎหมายของคำพิพากษาศาล โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยว่าคำพิพากษาศาลสูงสุดอื่นตีความสิทธิและเสรีภาพชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยประชาชนที่เห็นว่าคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วของศาลละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ สามารถยื่นอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และในสหภาพยุโรปเมื่อประชาชนเห็นว่าคำวินิจฉัยซึ่งถึงที่สุดแล้วในประเทศละเมิดสิทธิและเสรีภาพของตนอยู่ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปให้ทำการตรวจสอบการตีความกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนในสหภาพยุโรป

รัฐธรรมนูญได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว มีอำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่ให้มีองค์กรใดใช้อำนาจตามอำเภอใจ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นผู้พิทักษ์รัฐธรรมนูญและคุ้มครองให้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมีความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้รับความคุ้มครองจากองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ มีความเป็นเอกภาพในการตีความรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งการให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐนี้ไม่จำกัดเฉพาะการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญขององค์กรนิติบัญญัติหรือการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรบริหารเท่านั้น แม้แต่องค์กรตุลาการเองที่มีหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรอื่นก็อาจถูกตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน โดยรัฐธรรมนูญเยอรมันได้สร้างกระบวนการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญขึ้นในมาตรา 93 (1) (4a) เรียกว่า “ Verfassungsbeschwerde “ ส่วนประเทศสเปน ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วางหลักการอุทธรณ์ขอความคุ้มครองต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา 53 (2) เรียกว่า “ Recurso de Amparo “ ให้ประชาชนสามารถฟ้องร้องขอความคุ้มครองต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง แม้จะเป็นกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงสุดก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีกระบวนการเหล่านี้มิได้ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่มีอำนาจเหนือกว่าศาลอื่นๆในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นการให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เฉพาะกรณีการกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกรณีที่มีการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่ใช่กรณีตรวจสอบการตีความหรือการปรับใช้กฎหมายทั่วไป ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่มีอำนาจตรวจสอบการใช้

อำนาจขององค์กรตุลาการในเรื่องอื่นๆ โดยในทางปฏิบัติศาลรัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศได้ใช้อำนาจดังกล่าวภายในขอบเขตอย่างเคร่งครัด เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการ

ลักษณะสำคัญของการให้ความคุ้มครองและตรวจสอบความชอบด้วยสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมันและประเทศสเปน ได้แก่

การให้สิทธิทั้งแก่ประชาชนคนในชาติและคนชาติอื่น ให้สามารถขอใช้สิทธิทางศาลต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของตนได้ โดยรัฐธรรมนูญเยอรมัน มาตรา 93 (1) (4a) ใช้คำว่า “บุคคลใดก็ตาม” หมายความว่า สิทธิในการยื่นคำร้องทุกข์นี้บุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิได้ทั้งคนชาติเยอรมันเองหรือคนชาติอื่นก็จะได้รับสิทธินี้เท่าเทียมกัน และแม้จะเป็นนิติบุคคลก็ได้รับสิทธิดังกล่าวตามสภาพที่อาจใช้ได้ด้วย ในประเทศสเปนก็เช่นกัน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้จำเลยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษา , ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือกระทรวงยุติธรรม ที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 14 - 29 สามารถยื่นคำร้องทุกข์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยในรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ บางมาตรารับรองสิทธิของชาวสเปน บางมาตรารับรองสิทธิของประชาชนทั่วไป จึงหมายความว่ากระบวนการอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญนี้มีได้คุ้มครองเฉพาะชาวสเปนเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้การรับรอง

เงื่อนไขที่สำคัญก็คือจะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญคุ้มครองและได้ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมจนถึงที่สุดแล้ว แต่ยังคงถูกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานอยู่ เนื่องจากวิธีการนี้เป็นหนทางสุดท้ายภายในประเทศที่ประชาชนจะสามารถใช้เพื่อขอความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนเอง อันเป็นกระบวนการพิจารณาที่จะนำมาพิสูจน์การใช้อำนาจของตุลาการว่ามีความบกพร่องและไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพื่อปกป้องและต่อต้านอำนาจมหาชนที่ละเมิดสิทธิต่างๆตามรัฐธรรมนูญ

กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้อง จะต้องดำเนินการภายในระยะเวลาไม่นานนักหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้ว โดยประเทศเยอรมันกำหนดให้ต้องยื่นคำร้องภายใน 1 เดือนนับแต่ศาลแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดแล้ว ส่วนประเทศสเปนกำหนดเวลาสั้นกว่าประเทศเยอรมันโดยจะต้องกระทำภายในสี่สิบวันนับถัดจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งศาลในกระบวนการ

พิจารณาของศาล ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษามากเกินความจำเป็น และอาจเกิดผลเสียต่อการบังคับคดีตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดของศาล

เนื่องจากคำร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญเพื่อโต้แย้งการใช้อำนาจองค์กรของรัฐว่าใช้อำนาจละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมีเป็นจำนวนมาก ศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันจึงได้สร้างมาตรการกักกันกรองเรื่องร้องทุกข์ก่อนที่จะมาสู่องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญโดยการจัดให้มีองค์คณะย่อยทำหน้าที่หลักคือกักกันกรองเรื่องร้องทุกข์ว่าควรจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ อีกทั้งมีมาตรการกำหนดค่าธรรมเนียมศาลขึ้น ทั้งที่โดยปกติแล้วการร้องทุกข์ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่เพื่อกักกันกรองมิให้มีการร้องทุกข์มากเกินความจำเป็นหรือเป็นการใช้สิทธิโดยมิได้พิจารณาให้รอบคอบ โดยหากศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้องทุกข์ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ร้องต้องเสียค่าธรรมเนียมถึง 1,000 มาร์คได้ หรือหากการร้องทุกข์เป็นไปโดยกลั่นแกล้งก็อาจถูกสั่งให้จ่ายถึง 5,000 มาร์ค หรือในกรณีมีเหตุอันควรศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้ชำระค่าธรรมเนียมล่วงหน้าก็ได้

กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมันไม่ได้กำหนดชัดเจนว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจออกคำสั่งได้ในกรณีใดบ้าง แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักไว้ว่า ศาลมีอำนาจกำหนดค่าบังคับใดๆก็ได้เพื่อให้มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดไว้ในคำวินิจฉัยนั้นว่าจะให้ใครเป็นผู้บังคับตามคำวินิจฉัย ตลอดจนสามารถกำหนดวิธีการในการบังคับตามคำวินิจฉัยในแต่ละกรณีได้ด้วย การกำหนดวิธีการบังคับตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญย่อมกระทำได้เองโดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ ส่วนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสเปนนั้นบัญญัติให้กำหนดในคำพิพากษาว่าให้ความคุ้มครองตามคำขอ หรือปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองตามคำขอโดยในคำวินิจฉัยให้ประกาศให้คำพิพากษาหรือการกระทำที่ขัดขวางการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองนั้นเป็นโมฆะ และกำหนดการรับรองสิทธิและเสรีภาพมหาชนตามเนื้อหาสาระที่รัฐธรรมนูญกำหนด และระบุให้ผู้ฟ้องคดีได้สิทธิหรือเสรีภาพกลับคืนโดยสมบูรณ์ โดยกำหนดมาตรการเพื่อสงวนรักษาสิทธิและเสรีภาพตามที่เห็นสมควร

การบังคับคดีตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนี้ ถึงแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันจะมีอำนาจกำหนดในคำวินิจฉัยว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจบังคับการตามคำวินิจฉัยและจะบังคับการตามคำวินิจฉัยอย่างไร แต่ศาลรัฐธรรมนูญเองไม่มีกลไกหรือมาตรการ หรือกำลังบังคับใดๆ

ในการบังคับให้องค์กรของรัฐปฏิบัติตามคำวินิจฉัยได้ ดังนั้นจึงต้อง ขึ้นอยู่กับการเคารพต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยองค์กรของรัฐอื่นเป็นสิ่งสำคัญ การที่คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญของทั้งประเทศเยอรมันและประเทศสเปนได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามคำวินิจฉัย เนื่องมาจากการให้ความเห็นประกอบคำวินิจฉัยอย่างรอบคอบและมีเหตุมีผล ประกอบกับการใช้อำนาจอย่างระมัดระวังในการตรวจสอบการตีความเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในคำพิพากษาของศาลอื่น ซึ่งในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสเปนได้มีการกำหนดไว้ให้กรณีที่จะต้องวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลยุติธรรม ให้องค์กรคณะพิจารณาที่พิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญจำกัดบทบาทของตนในการพิจารณาว่า ศาลยุติธรรมละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ฟ้องคดีหรือไม่ และจะพิจารณาให้คืนสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าวหรือไม่เท่านั้น การพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการอื่น ๆ ของศาลยุติธรรมให้ยกเสีย

ในสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าประชาชนจะใช้สิทธิทางศาลภายในประเทศจนถึงที่สุดแล้วก็ตาม (เช่น การร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเทศเยอรมัน และการอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญในประเทศสเปน) แต่หากประชาชนรู้สึกว่าคุณสมบัติและเสรีภาพของตนยังคงถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของรัฐแล้ว ก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้อีกเป็นที่สุดท้าย โดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปนี้จะทำหน้าที่คุ้มครองประชาชนในประเทศภาคีสมาชิก ในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐต่างๆที่เป็นสมาชิกนี้รวมถึงการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการด้วย โดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปสามารถพิจารณาว่าคำพิพากษาของศาลในประเทศได้ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพต่างๆหรือไม่ และมีเงื่อนไขที่สำคัญในการใช้อำนาจดังกล่าวคือ เรื่องที่นำมาร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนได้ใช้สิทธิทางศาลตามกระบวนการยุติธรรมภายในประเทศจนถึงที่สุดแล้ว แต่พบว่าสิทธิของตนยังคงถูกละเมิดและไม่มีกระบวนการใดภายในประเทศสามารถแก้ไขได้อีก ซึ่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะพิจารณาว่ามีการละเมิดตามอนุสัญญาหรือไม่ แล้วพิจารณาลงโทษ หรืออาจสั่งให้มีการชดเชยความเสียหายหรือจ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรมต่อฝ่ายผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญาหรือให้มีการแก้ไขกฎหมาย แต่จุดอ่อนของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็คือ สภาพบังคับทางกฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปแตกต่างจากศาลในประเทศ เพราะคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมีผลผูกพันเฉพาะรัฐภาคีที่ประกาศยอมรับอำนาจศาลเท่านั้น และศาลไม่มีอำนาจบังคับทางกฎหมายให้เป็นไปตามคำพิพากษา การบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงขึ้นอยู่กับระบบ

กฎหมายภายในของแต่ละประเทศว่าได้มีการวางระบบกฎหมายที่เป็นพิเศษเพื่อยืนยันคำตัดสินของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปหรือไม่ ทำให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกองค์กรศาลทั้งสิ้น ซึ่งได้ผลไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามการบวนการดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่าประเทศในสหภาพยุโรปทั้งหลายให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นอย่างมาก โดยมีการยอมรับอำนาจของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่ทบทวนคำพิพากษาของศาลสูงสุดในประเทศว่าคำพิพากษาของศาลสูงสุดละเมิดสิทธิมนุษยชนในอนุสัญญา และให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพมากกว่าหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา อันเป็นกลไกที่ทำให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้รับการคุ้มครองให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นด้วยระบบกฎหมายในปัจจุบันจึงยังไม่ม็องค์กรใดสามารถเข้ามาทบทวนหรือตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุดของศาลได้ แม้ว่ามาตรา 27 จะบัญญัติให้ศาลต้องผูกพันต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยตรงในการตีความกฎหมายและปรับใช้กฎหมาย อีกทั้งมาตรา 28 วรรคสองก็ได้บัญญัติคุ้มครองให้ผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถใช้สิทธิทางศาลได้ แต่เมื่อคำพิพากษาของศาลสูงไม่อาจถูกตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายได้ จึงอาจทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 และมาตรา 28 ไม่มีผลผูกพันต่อศาลสูงสุดขององค์กรตุลาการแต่อย่างใด

หลักเกี่ยวกับความมั่นคงในระบบกฎหมาย การดำเนินกระบวนการพิจารณารวมทั้งการทำพิพากษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคู่ความและความสงบสุขของสังคม และถือว่าคำพิพากษาของศาลซึ่งถึงที่สุดหรือเสร็จเด็ดขาดเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะต้องบังคับคดีให้เป็นไปตามนั้น จึงควรจะมีที่สิ้นสุดหรือมีข้อยุติ และไม่ให้มีการทบทวนหรือพิจารณากันใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา แต่หากเรายึดหลักการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด จนละเลยการให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน เกิดการละเมิดสิทธิและเสรีภาพทำให้ประชาชนได้รับความเสียหาย ผู้บริสุทธิ์ถูกพิพากษาลงโทษ ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมและเกิดผลร้ายต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เสียหายจากการพิจารณาคดี แต่ไม่สามารถแก้ไขได้นั้น ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อความยุติธรรม และจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือและศรัทธาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำขององค์กรของรัฐทั้งหลาย ให้ไม่สามารถกระทำการขัดต่อหลักการเกี่ยวกับบทบัญญัติที่

รัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับทำให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมัน ประเทศสเปน และศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาว่าหากคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพที่ รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ ประชาชนซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 28 วรรคสองบัญญัติไว้ได้อย่างไร และปัญหากรณีการใช้ อำนาจทางปกครองของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ควรให้หน่วยงานใดเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจของ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เมื่อพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติยกเว้นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่ได้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง และมีปัญหาว่ามีความเหมาะสม เพียงใดที่ศาลปกครองเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ซึ่งจากการศึกษาปัญหาดังกล่าวเปรียบเทียบกับกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในประเทศ เยอรมัน ประเทศสเปน และศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสม ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการดังนี้ คือ

6.2.1 การใช้สิทธิของประชาชนในกรณีองค์กรตุลาการใช้อำนาจ ทางปกครองละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะราย

การใช้สิทธิของประชาชนในกรณีองค์กรตุลาการใช้อำนาจทางปกครองละเมิด สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะรายนี้ สามารถแบ่งได้ออกเป็นสองกรณีคือ

6.2.1.1 กรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพเป็นการเฉพาะราย

การใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว และการออกคำสั่งก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนดังนี้ ถือว่าเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง หากการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมดังกล่าวกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน หรือใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงและไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน ก็ควรจะเป็นหน้าที่ของศาลปกครองในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการใช้อำนาจขององค์กรดังกล่าว แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ได้บัญญัติยกเว้น ทำให้ศาลปกครองไม่มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการได้ กรณีจึงมีปัญหาว່ว่าสมควรให้องค์กรใดเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบของการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การใช้อำนาจดังกล่าวของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เป็นการใช้อำนาจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ออกคำสั่งให้คู่กรณีปฏิบัติ ซึ่งคู่กรณีทั้งสองมิได้มีฐานะเท่าเทียมกัน จึงมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางการบริหารงานขององค์กรรัฐและเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง มิใช่การใช้อำนาจทางแพ่ง จึงไม่เหมาะสมหากจะให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจแม้ว่าศาลยุติธรรมจะมีเขตอำนาจเป็นการทั่วไปก็ตาม อีกทั้งเนื่องจากคณะกรรมการตุลาการมีความใกล้ชิดกับตุลาการศาลยุติธรรม เพราะสมาชิกของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมส่วนใหญ่เป็นตุลาการศาลยุติธรรม และคณะกรรมการศาลยุติธรรมยังเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาหรือให้ความเห็นชอบในการบริหารงานบุคคลผู้พิพากษาศาลยุติธรรม เช่นมีอำนาจแต่งตั้งโยกย้าย เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง ลงโทษทางวินัย ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมได้ จึงอาจทำให้มีปัญหาเรื่องความเป็นกลางในการพิจารณาคดี ดังนั้นจึงไม่ควรให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม แต่ควรให้ศาลปกครองซึ่งมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม

6.2.1.2 กรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพเป็นการเฉพาะราย

การใช้อำนาจของคณะกรรมการศาลปกครองซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการเฉพาะราย เช่นคำสั่งหรือมติของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ.10/2546 เรื่องประกาศของคณะกรรมการศาลปกครองเรื่องการกำหนดตำแหน่งอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่าอธิบดีและที่เทียบเท่าข้าราชการพลเรือนระดับ 8 ลงวันที่ 28 กันยายน 2544 ซึ่งผู้ฟ้องคดีฟ้องคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คดีอยู่ในอำนาจศาลปกครองศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาว่าการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการชอบแล้ว ซึ่งคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ออกระเบียบดังกล่าวประกอบด้วยกรรมการทั้งสิ้น 13 ท่าน โดยจำนวน 6 ท่านเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ทำให้มีความใกล้ชิดกันมากระหว่างตุลาการศาลปกครองสูงสุดผู้พิจารณาคดีกับคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองผู้ถูกฟ้อง เพราะเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ถูกฟ้องเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จึงอาจทำให้ผู้พิจารณาคดีขาดความเป็นกลาง และขัดต่อหลักความไม่มีส่วนได้เสียของผู้พิพากษาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้นในการตรวจสอบคำสั่งของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง จึงควรให้องค์กรที่มีความเป็นกลางเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบ ซึ่งองค์กรที่มีความเหมาะสมที่สุดก็คือศาลยุติธรรม เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจทั่วไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลาง ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง จึงเหมาะสมที่จะให้ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง

6.2.2 การใช้สิทธิของประชาชนในกรณีองค์กรตุลาการใช้อำนาจทางปกครองละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชนเป็นการทั่วไป

การใช้อำนาจทางปกครองขององค์กรตุลาการที่มีผลเป็นการทั่วไป เช่น การใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการศาลปกครองในการออกกฎระเบียบ หรือข้อบังคับ เป็นต้น อาจแยกพิจารณาได้เป็น

6.2.2.1 กรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการทั่วไป

กรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการทั่วไป โดยการออกระเบียบ หรือประกาศนั้น มีปัญหาว่าระเบียบที่ออกโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ถือว่าเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการซึ่งเป็นช้อยกเว้นไม่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลปกครองหรือไม่

ผู้เขียนมีความเห็นว่าระเบียบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ก็ย่อมอยู่ในความหมายของ “กฎ” และอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองตามมาตรา 9 (1) ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีในศาลปกครอง พ.ศ. 2542 เพราะกรณีดังกล่าวเป็นการออกระเบียบซึ่งเป็นการใช้อำนาจในทางปกครอง การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการดังกล่าวจึงเป็นการออกระเบียบตามนัยของ “หน่วยงานทางปกครอง” ซึ่งต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลปกครองได้ แม้ระเบียบดังกล่าวจะเกิดจากการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก็ตาม เนื่องจาก “กฎ” ดังกล่าวสำเร็จเสร็จสิ้นจนมีผลบังคับใช้ได้แล้ว มิได้อยู่ในกระบวนการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการ ดังนั้นจึงไม่ควรตีความหรือบังคับใช้กฎหมายไปในทางที่ไม่มีผลบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิให้กับประชาชน

6.2.2.2 กรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการทั่วไป

กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของระเบียบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ศาลปกครองย่อมมีอำนาจในการตรวจสอบเพราะการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือความชอบด้วยกฎหมายของกฎ หรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก็คือปัญหาเรื่องความเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดี เพราะคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบตุลาการศาลปกครองเองจะเป็นทั้งผู้ออกกฎ และเป็นทั้งผู้พิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของ “กฎ” เอง ดังนั้นในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายของ “กฎ” หรือระเบียบของศาลปกครองจึงควรให้มีองค์กรที่มี

ความเป็นกลาง ซึ่งได้แก่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายมากที่สุด

6.2.3 การใช้สิทธิของประชาชนกรณีองค์การตุลาการใช้อำนาจทางตุลาการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน

โดยหลักแล้วกรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาต่อไปได้ แต่กรณีมีปัญหาคือหากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ประชาชนจะสามารถใช้สิทธิทางศาลต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งคำตอบก็คือคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวถือเป็นที่สุดบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลใดได้อีก เพราะไม่มีหน่วยงานใดทั้งภายในองค์กรตุลาการเองหรือภายนอกองค์กร ที่จะสามารถตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดได้ เนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540) ยึดถือหลักทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจและหลักความเป็นอิสระของตุลาการ จึงได้กำหนดโครงสร้างองค์กรและการใช้อำนาจ ให้องค์กรตุลาการมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง ทำให้ไม่มีองค์กรภายนอกองค์กรใดสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรตุลาการได้ และในส่วนของ การตรวจสอบภายในองค์กรเองนั้นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดก็ถือเป็นที่สุด เว้นแต่กรณีเป็นการขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ที่สามารถนำคดีที่ถึงที่สุดแล้วกลับมาทบทวนทั้งในส่วนของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายมาพิจารณาใหม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้จำกัดเฉพาะในคดีอาญา และกรณีที่เป็นเรื่องความผิดพลาดเกี่ยวกับพยานหลักฐานเท่านั้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิทางศาลในกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดได้

กรณีตามปัญหาดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้ในปัจจุบันจะไม่มียกองค์กรใดสามารถตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุดขององค์กรตุลาการได้ ทำให้ผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดไม่ได้รับการเยียวยาและไม่อาจยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาล

หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) มาตรา 28 วรรคสองบัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่ายังมีมาตรการบางอย่างที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับประชาชนได้

ข้อเสนอแนะที่ 1 มาตรการป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายในกรณีอย่างเดียวกัน

โดยการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) มาตรา 170 คือการให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 50,000 คน ใช้สิทธิเข้าชื่อพร้อมเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยและกฎหมายเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อให้รัฐสภาพิจารณา โดยอาจแก้ไขกฎหมายที่ศาลใช้หรือตีความละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ชัดเจน และอาจจำกัดการใช้อำนาจหรือดุลพินิจของศาล เพื่อแก้ปัญหาการฟ้องคดีการตีความ หรือใช้รัฐธรรมนูญ หรือใช้กฎหมาย ไปในแนวทางไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามการใช้สิทธิทางรัฐสภานี้ก็ไม่อาจแก้ไขคำพิพากษาที่ถึงที่สุดไปแล้วได้ คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีหรือผู้ได้รับคำสั่งจากศาลก็ต้องถูกบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง แม้ว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวจะละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ก็ตาม

ข้อเสนอแนะที่ 2 จัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้กับประชาชนที่ถูกคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ซึ่งหน่วยงานที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ดังกล่าวได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นผู้พิทักษ์และปกป้องคุ้มครองความเป็นอำนาจอสูงสุดของรัฐธรรมนูญ จึงควรให้เป็นผู้ทำหน้าที่ในการคุ้มครองบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ เพื่อการตีความและการปรับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญที่เป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ และมีความเป็นกลาง โดยกลไกที่จะช่วยสร้างเสริมศักยภาพของศาลรัฐธรรมนูญในการทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมิให้ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีดังนี้

(1) แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยบัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่ศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มเติม

โดยนอกจากจะให้ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ก็ให้มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยการเพิ่มเติมบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวด 8 ศาล ส่วนที่ 2 ศาลรัฐธรรมนูญ ให้มีอำนาจ

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐสภา หรือศาล ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และมาตรา 237 – 247 สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลรัฐธรรมนูญได้”

(2) เพิ่มเติมหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณา กรณี “การขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ” ให้กับศาลรัฐธรรมนูญ

การขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ควรมีการกำหนดวิธีพิจารณาแยกออกจากวิธีพิจารณาคดีกรณีทั่วไป เนื่องจาก “การขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ” มีรายละเอียดปลีกย่อยหลายประการจึงควรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และกระบวนการวิธีพิจารณาดังนี้ คือ

(2.1) กำหนดองค์คณะในศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

การกำหนดองค์คณะในศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะก็เพื่อให้คดีได้รับการพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน และสามารถวางหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญอย่างเป็นระบบ และเป็นเอกภาพ สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการอย่างสูงสุด

(2.2) กำหนดให้มีองค์คณะย่อยเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองคำร้อง ก่อนเสนอเรื่องต่อองค์คณะที่ทำหน้าที่เรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะเพื่อพิจารณา การกำหนดให้มีขั้นตอนการพิจารณาก่อนรับคำร้องเพื่อกลั่นกรองและลด ปริมาณของคดีก่อนเข้าสู่การพิจารณาขององค์คณะที่ทำหน้าที่เรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะ โดยการตั้งองค์คณะย่อยให้ทำหน้าที่รับเรื่องแล้วพิจารณาว่าคำร้องดังกล่าวเข้าเงื่อนไขการ ยื่นคำร้องขอความคุ้มครองหรือไม่ และควรรับไว้พิจารณาหรือไม่ เพื่อลดปริมาณของคดีที่จะเข้าสู่ การนำที่พิจารณา เช่นเดียวกับองค์คณะย่อยในศาลรัฐธรรมนูญเยอรมัน

(2.3) กำหนดเงื่อนไขในการยื่นเรื่อง “การขอความคุ้มครองกรณี ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”

กำหนดเงื่อนไขในการยื่นเรื่องว่าจะต้องเป็นกรณีที่ได้ดำเนินการทางศาลจน สิ้นสุดกระบวนการต่างๆที่กฎหมายกำหนดแล้ว เนื่องมาจากการดำเนินการในเรื่องนี้มีใช้กรณีการใช้ สิทธิทางศาลโดยทั่วไป แต่เป็นการคุ้มครองสิทธิให้กับประชาชนเฉพาะกรณีเท่านั้น โดยจะคุ้มครอง สิทธิให้กับประชาชนที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ทั้งหมดแล้วแต่ยังถูกละเมิด สิทธิและเสรีภาพอยู่ เพื่อแก้ปัญหากรณีองค์การของรัฐละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อันทำให้กระทบต่อหลักความเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

ในการยื่นเรื่อง “การขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญ” จะต้องทำเป็นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยระบุรายละเอียดของผู้ร้อง และสิทธิตาม รัฐธรรมนูญที่ถูกละเมิด และการกระทำที่เป็นการละเมิดนั้น

(2.4) กำหนดระยะเวลาในการยื่นเรื่อง “การขอความคุ้มครอง กรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”

กำหนดให้ยื่นคำร้องขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญภายใน 1 เดือนนับจากได้รับแจ้งคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุด การบังคับให้ผู้ร้องต้อง ดำเนินการในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากแม้กระบวนการดังกล่าวจะมีขึ้นเพราะเห็นความสำคัญของ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ก็ตาม แต่ก็ต้องคำนึงถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ หากกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิให้ยาวนาน อาจทำให้กระทบกระเทือนอย่างยิ่งต่อหลักความ คัดดีสิทธิของคำพิพากษา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล

(2.5) กำหนดขอบเขตคำวินิจฉัย

กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำวินิจฉัยว่า จะให้ความคุ้มครองตามคำขอ หรือปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครอง โดยต้องระบุรายละเอียดว่าคำวินิจฉัยหรือการกระทำ ขัดขวางการใช้ สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองหรือไม่ และให้เหตุผลในการรับรองสิทธิและเสรีภาพ ตามคำขอ และกำหนดมาตรการเพื่อสงวนรักษาสิทธิและเสรีภาพ

(2.6) กำหนดเรื่องค่าใช้จ่าย และมาตรการลงโทษปรับ

กำหนดให้การยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญนี้โดยปกติไม่ต้อง เสียค่าธรรมเนียม เนื่องจากหน้าที่การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหน้าที่ ขององค์กรของรัฐ แต่ในกรณีศาลพบว่าผู้ร้องมีเจตนาการกลั่นแกล้งทำให้ผู้อื่นหรือองค์กรตุลาการ ได้รับความเสียหายให้ศาลสามารถกำหนดค่าปรับในจำนวนที่เห็นสมควร

สิ่งที่ต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ องค์กรอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อให้องค์กรนั้นมีอำนาจตรวจสอบคำพิพากษาของศาลสูงสุด ก็คือ จะต้องใช้อำนาจในการตีความเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่ใช่การใช้อำนาจ ตรวจสอบการตีความกฎหมายทั่วไป และไม่ใช้การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาล ดังนั้นศาล รัฐธรรมนูญจะต้องใช้อำนาจให้อยู่ภายในขอบเขตอย่างเคร่งครัด เพราะหลักในการกำหนดกรอบ ขอบเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับรัฐธรรมนูญนี้ต้อง อาศัย “การตีความ” ซึ่งหมายถึง “อำนาจ” อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการนี้จึงอยู่ที่การ ตีความรัฐธรรมนูญ หากศาลรัฐธรรมนูญตีความขยายขอบเขตของอำนาจตนเองก็จะกระทบกับการใช้ อำนาจขององค์กรอื่น เช่นหากศาลรัฐธรรมนูญตีความเรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้วก้าวล่วงเข้าไปวินิจฉัย ในเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลอื่นด้วย ก็จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิพากษาคดี เหนือศาลอื่นซึ่งขัดวัตถุประสงค์ของกระบวนการดังกล่าว และขัดกับหลักนิติรัฐเพราะไม่มีองค์กรใด สามารถตรวจสอบศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องจำกัดอำนาจของตนเอง และต้อง ระมัดระวังในการใช้อำนาจไม่ให้กระทบต่อความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีของตุลาการ

อีกทั้งในการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกรณี การตรวจสอบคำพิพากษาที่เป็นที่สุดนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องตรวจสอบเฉพาะการตีความบทบัญญัติ ที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกสิ่งหนึ่งก็คือ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็ยังมีปัญหาว่า การให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในการใช้อำนาจอธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจตุลาการนั้นมีความเหมาะสมเพียงใด เมื่อการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยที่ผ่านมาของศาลรัฐธรรมนูญยังไม่มี การวางหลักเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่ชัดเจน ซึ่งอาจเนื่องจากความไม่ชำนาญ และไม่เห็นความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน ดังนั้นในการจัดตั้งองค์คณะที่มีหน้าที่พิจารณาคำร้องขอความคุ้มครองกรณีถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ควรคัดเลือกตุลาการที่มีความสนใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพเพื่อให้กระบวนการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติ มิฉะนั้นแม้ว่ารัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจะให้อำนาจองค์กรรัฐในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน แต่หากองค์กรผู้ที่มีอำนาจคุ้มครองมิได้ใช้อำนาจนั้น หรือมิได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน เมื่อนั้นบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจหรือบทบัญญัติที่รับรองสิทธิให้กับประชาชนก็ไม่มี ความหมาย ในอีกทางหนึ่งหากศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญมากเกินไปแล้ว จุดแห่งอำนาจจะว่างองค์การระดับรัฐธรรมนูญของรัฐอาจเสียไปได้ ดังนั้นในการทำคำพิพากษา ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาอย่างหนักแน่นพอเพียงและจะต้องรักษา “วินัย” ในการใช้และการตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักกฎหมายมหาชน และจะต้องผูกพันตนต่อรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะสูญเสียความชอบธรรมในการดำรงตนต่อไปและนั่นหมายถึงผลเสียต่อระบบ “นิติรัฐ” ทั้งระบบในที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย